

KÁRPÁTOK ÉS KÁRPÁT-MEDENCE TÖRTÉNETI FÖLDRAJZA

FÖLDRAJZ ALAPSZAK
(NAPPALI MUNKAREND)

TANTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓS DOSSZIÉ

MISKOLCI EGYETEM
MŰSZAKI FÖLDTUDOMÁNYI KAR
FÖLDRAJZ-GEOINFORMATIKA INTÉZET

Miskolc, 2018

TARTALOMJEGYZÉK

1. Tantárgyleírás
2. Részletes tematika
3. Vizsgakérdések
4. Egyéb követelmények

1. TANTÁRGYLEÍRÁS

Tantárgy neve: Választható MFBFO3AKV Kárpátok és Kárpát-medence történeti földrajza Tárgyfelelős: Dr. Hevesi Attila, professzor emeritus	Tantárgy kódja: MFKFT6306 Tárgyfelelős tanszék/intézet: Földrajz-Geoinformatika Intézet Tantárgyelem: választható
Javasolt félév: 3.	Előfeltételek: nincs
Óraszám/hét (ea+gyak): 2+0	Számonkérés módja (a/gy/v): vizsga
Kreditpont: 2	Tagozat: nappali
Tantárgy feladata és célja: Bemutatni a Kárpátokat és Kárpát-medencét mint az egymást térben és időben követő népek és társadalmak lakhelyét. Megérteni, hogy a különböző kultúrkörök megtelepedése milyen természeti adottságú térségek voltak alkalmasak. A honfoglalástól napjainkig térben is végigkövetni a magyar állam gazdasági fejlődését. Fölmérni, hol, hogyan és mennyire változtatták és változtatják meg a Kárpátok és a Kárpát-medence természeti viszonyait.	
Fejlesztendő kompetenciák: tudás: Ismeri az általános földrajzi diszciplínák alapvető összefüggéseit természet-, társadalom-, valamint részben regionális földrajzi területen. Ismeri a geográfia alapvető módszereit a természet- és társadalomföldrajz fő szakterületein. Ismeri a földrajzi gondolkodás alapvető jellegzetességeit, a geográfiai elemzés követelményeit. Rendelkezik elméleti és gyakorlati természet- és társadalom-földrajzi alapismeretekkel. Ismeri a logikus földrajzi állítások megfogalmazásának feltételeit, és az azokból levonható következtetések korlátait. Ismeri a természeti és az ezekkel összefüggésben lévő antropogén folyamatok törvényszerűségeit. képesség: Képes az általános földrajzi diszciplínák alapvető összefüggéseit természet-, társadalom-, valamint részben regionális földrajzi területen meglévő összefüggések átlátására. Képes a földrajz szakterületén szerzett tudását alapvető gyakorlati problémák megoldására alkalmazni, beleértve azok számításokkal történő alátámasztását is. Képes alapvető természet- és társadalomtudományi ismeretei alapján a rokon- és társtudományok térreleváns eredményeinek értelmezésére. Képes a rutin szakmai problémákat felismerni, azok elméleti és gyakorlati megoldásához az elérhető könyvtári és elektronikus szakirodalmat feldolgozni, azt ott elérhető módszereket alkalmazni. Képes a földrajzi problémák felismerésére, megfogalmazására. attitűd: Törekszik a földrajztudományi elméletek, paradigmák, elvek minél teljesebb megismerésére. A megszerzett földrajzi ismeretei alkalmazásával törekszik a megfigyelhető földrajzi jelenségek minél alaposabb megismerésére, törvényszerűségeinek leírására, megmagyarázására. Nyitott a szakmai eszmecserére, a szakmai együttműködésre, törekszik arra, hogy feladatainak megoldása a munkatársak véleményének megismerésével, lehetőség szerint együttműködésben történjen. Képes tudásának gyarapítására és tanulmányainak magasabb szinten történő folytatására. autonómia és felelősség: Alapvető elméleti és alkalmazott földrajzi és releváns	

környezettudományi szakmai kérdésekben önállóan, források felhasználásával hoz döntéseket. Saját és beosztott munkatársai munkájának hatékonyságát, eredményességét, biztonságosságát reálisan, felelősséggel értékeli. Elvégzett szakmai munkájáért felelősséget vállal. Tisztában van a földrajzi tudományos kijelentések értékével, azok alkalmazhatóságával, korlátaival.

Tantárgy tematikus leírása:

1. A Kárpát-medence és a Kárpátok mint az őskorú ember lakóhelye (Homo erectus, Homo neanderthalensis).
2. A fönnírt térség kultúrái a rézkorban.
3. A fönnírt térség kultúrái és népei a bronz- és a vaskorban (szkíták, kelták, dákok).
4. A római kor; Pannónia és Dácia
5. A „népvándorlás” kora: germánok, hunok, avarok, szlovákok.
6. A honfoglalástól a tatárjárásig.
7. A tatárjárástól Mátyás haláláig.
8. A három részre szakadt ország.
9. A Kárpátok és a Kárpát-medence a XVIII. sz. elejétől a reformkorig.
10. 1867 és 1914 között.
11. A két világháború között.
12. 1945-től 1990-ig
13. A „jelenlegi” helyzet.
14. Összegzés.

Számonkérés módja:

A gyakorlatokon való részvétel kötelező, az aláírás megszerzésének feltétele. Az érdemjegy a gyakorlati órákon való tevékeny részvételből (30%) és a szóbeli beszámoló, valamint a térkép és ábramagyarázat eredményéből (70%) tevődik össze.

Értékelés:

100–85% jeles; 84–75% jó; 74–63% közepes; 62–51% elégséges; 50–0%: elégtelen.

Kötelező irodalom:

Beluszky P. (szerk.) 2005: Magyarország történeti földrajza I. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 462 p.

Beluszky P. (szerk.) 2008: Magyarország történeti földrajza II. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 436 p.

Bél, Mátyás 1735–1742: Notitia Hungariae novae geographico-historica I-IV. Imp. Eugenii Zichy de Zich et Vászonykeő, Budapestini.

Frisnyák S. 1999: Magyarország történeti földrajza; Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 213 p.

Ajánlott irodalom:

Beluszky P. 2001: A Nagyalföld történeti földrajza. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 274 p.

Frisnyák S. (szerk.) 1998: A Felvidék történeti földrajza: a Nyíregyházán 1998. április 1-3-án megtartott tudományos konferencia előadásai. Bessenyei György Tanárképző Főiskola Földrajz Tanszék, Nyíregyháza, 538 p.

Frisnyák S. (szerk.) 2000: Az Alföld történeti földrajza; Nyíregyházán 2000. április 18-19-én megtartott tudományos konferencia előadásai, MTA Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tudományos Testülete Nyíregyházi Főisk. Nyíregyháza, 509 p.

Frisnyák S. (szerk.) 2002: A Nyírség és a Felső-Tisza-vidék történeti földrajza: a Nyíregyházán 2001. október 29-30-án megtartott tudományos konferencia előadásai, Nyíregyházi Főiskola Földrajz Tanszéke, Nyíregyháza, 270 p.

Frisnyák S. – Tóth J. (szerk.) 2003: A Dunántúl és a Kisalföld történeti földrajza: A Budapesten és Pécsen 2002. november 25-26-án megtartott tudományos konferencia előadásai, Nyíregyházi Főiskola Földrajz Tanszéke és a PTE Földrajz Intézete, Nyíregyháza-

Pécs, 397 p.

Honvári J. 2003: Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig. Aula Kiadó, Budapest, 578 p.

Kókai S. (szerk.) 2006: A Délvidék történeti földrajza: A Nyíregyházán 2006. november 17.-én megtartott tudományos konferencia előadásai, Nyíregyházi Főisk. Földrajz Tanszék, Nyíregyháza, 314 p.

László Gy. 1974: Vértesszőlőstől Pusztaszerig: Élet a Kárpát-medencében a magyar államalapításig. Gondolat Kiadó, Budapest, 276 p.

2. RÉSZLETES TEMATIKA

Időpont	Előadás
09. 11.	A Kárpát-medence és a Kárpátok mint az őskorú ember lakóhelye (Homo erectus, Homo neanderthalensis).
09. 18.	A fönnírt térség kultúrái a rézkorban.
09. 25.	A fönnírt térség kultúrái és népei a bronz- és a vaskorban (szkíták, kelták, dákok).
10. 02.	A római kor; Pannónia és Dácia.
10. 09.	A „népvándorlás” kora: germánok, hunok, avarok, szlovákok.
10. 16.	A honfoglalástól a tatárjárásig.
10. 23.	Szünet
10. 30.	A tatárjárástól Mátyás haláláig.
11. 06.	A három részre szakadt ország.
11. 13.	A Kárpátok és a Kárpát-medence a XVIII. sz. elejétől a reformkorig.
11. 20.	1867 és 1914 között.
11. 27.	A két világháború között.
12. 04.	1945-től 1990-ig.
12. 11.	A „jelenlegi” helyzet.

3. VIZSGAKÉRDÉSEK

Jellemezze a Kárpátok és a Kárpát-medence általános természet- és társadalomföldrajzi viszonyait és azok változását:

1. az őskorban!
2. a rézkorban!
3. a bronz- és a vaskorban!
4. a római korban!
5. a népvándorlás korában!
6. a honfoglalástól a tatárjárásig terjedő időszakban!
7. a tatárjárástól Mátyás haláláig terjedő időszakban!
8. a hódoltság időszakában!
9. a XVIII. század elejétől a reformkorig tartó időszakban!
10. az 1867 és 1914 közötti időszakban!

11. a két világháború közötti időszakban!
12. az 1945 és 1990 közötti időszakban!
13. az 1990-től napjainkig terjedő időszakban!

4. EGYÉB KÖVETELMÉNYEK

Nincsenek egyéb követelmények.